

Onderwerp

Participatieverordening Rheden

Datum raadsvergadering 27 januari 2026

Thema programmabegroting Participatie

Portefeuillehouder Dorus Klomberg

Zaaknummer

Samenvatting

In de participatieverordening Rheden wordt vastgelegd hoe inwoners betrokken worden bij de voorbereiding, uitvoering of evaluatie van beleid. Ook wordt in de participatieverordening het uitdaagrecht geregeld. De verordening vormt een juridische uitwerking van het eerder vastgestelde participatiebeleid en is een wettelijke verplichting.

Op www.rheden.nl/participatie vindt u het vastgestelde Participatiebeleid *Samen maken we ons Rheden* en een publieksvriendelijke, verkorte versie van het participatiebeleid in beeld.

Voorgesteld besluit

1. de Participatieverordening Rheden vast te stellen.

Inleiding

Met de 'Wet versterking participatie op decentraal niveau' is artikel 150 van de Gemeentewet gewijzigd. Dit artikel regelt dat de gemeenteraad een verordening vaststelt waarin inwoners in staat worden gesteld te participeren bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid. Deze wijziging van artikel 150 van de Gemeentewet verplicht de gemeenteraad een participatieverordening vast te stellen, waarin de spelregels over participatie zijn opgenomen. De participatieverordening moet daarbij heldere kaders voor inwoners en volksvertegenwoordigers scheppen over participatie en hierin moet ook het uitdaagrecht worden verankerd.

In de voorgelegde participatieverordening wordt vastgelegd hoe inwoners betrokken worden bij de voorbereiding, uitvoering of evaluatie van beleid. Ook wordt in de participatieverordening het uitdaagrecht geregeld. De verordening vormt een juridische uitwerking van het eerder vastgestelde participatiebeleid. De participatieverordening gaat onze bestaande inspraakverordening ([Verordening inzake de wijze waarop ingezetenen en belanghebbenden bij de voorbereiding van gemeentelijk beleid worden betrokken \(Inspraakverordening gemeente Rheden\) | Lokale wet- en regelgeving](#)) vervangen.

Beoogd effect

In de Participatieverordening staan regels voor inwonersparticipatie (de samenleving werkt mee aan gemeentebestuur en plannen), overheidsparticipatie (de gemeente werkt mee aan inwonersinitiatieven) en het uitdaagrecht (de samenleving neemt taken van de gemeente over).

Argumenten

1.1 *De participatieverordening is een wettelijke vertaling van ons huidige al vastgestelde participatiebeleid*

Voorafgaand aan het opstellen van de participatieverordening moet een gemeente eerst bepalen hoe zij naar participatie kijkt en hoe participatie vormgegeven moet worden. Daar is in Rheden invulling aan gegeven met het op 24 september 2024 vastgestelde Participatiebeleid *Samen maken we ons Rheden*; inhoudelijk sluit de Participatieverordening Rheden zoveel mogelijk aan bij het bestaande beleid.

De VNG modelverordening is als vertrekpunt genomen voor de Participatieverordening. Deze modelverordening is specifiek Rhedens gemaakt op basis van het participatiebeleid *Samen maken we ons Rheden*.

Het VNG-model bevat een aantal (optionele) voorstellen voor artikelen. Een artikel dat niet is overgenomen, is het artikel waarin staat dat het college tweejaarlijks een experimenteerprogramma vaststelt. Ons participatiebeleid is een continu leermodel en biedt bij ieder traject ruimte voor experimenteren. Dit komt ook tot uiting in onze kernwaarden: Oprecht

nieuwsgierig, Experimenteren, Persoonlijk leiderschap en Samenwerken. Wij willen experimenteren niet inkaderen tot een tweejaarlijks vast te stellen programma.

Op dit moment heeft Rheden een Inspraakverordening. Op inhoud is een belangrijke verandering dat de Inspraakverordening alleen inspraak gaf op beleidsvoornemens. De Participatieverordening legt vast dat participatie nu ook plaats vindt bij beleidsuitvoering en -evaluatie en het uitdaagrecht is erin opgenomen.

1.2 In de participatieverordening werken we conform ons participatiebeleid inwonerparticipatie, overheidsparticipatie en het uitdaagrecht uit

Hoofdstuk 2 van de participatieverordening gaat over inwonerparticipatie. Dit is participatie waarbij wij als gemeente het initiatief nemen om inwoners te betrekken bij de voorbereiding, uitvoering of evaluatie van beleid. De artikelen in hoofdstuk 2 beschrijven de reikwijdte van deze participatie, hoe het proces eruitziet en wat we doen met de uitkomsten van onze participatietrajecten. Hier wordt beschreven dat inwonerparticipatie begint met een participatieplan en welke participatievormen we kennen. Daarnaast is bepaald hoe we de uitkomsten van een participatietraject terug laten komen in onze besluitvorming. Hierbij geldt dat het bestuursorgaan per onderwerp besluit over welk beleid inwonersparticipatie wordt toegepast. In het participatie(stappen)plan wordt beschreven welke overwegingen er zijn gemaakt om wel of geen participatie toe te passen. En zo ja, welke mate van invloed participanten hebben. Om tot zo'n gewogen besluit over de participatieruimte te komen is er een toolkit beschikbaar met methodieken als ThiNK! en Factor C die hierin kunnen ondersteunen. Ook staat in dit hoofdstuk op welke onderwerpen we sowieso geen inwonersparticipatie toepassen. Dit is bijvoorbeeld bij interne of organisatorische aangelegenheden van de gemeente Rheden.

Overheidsparticipatie wordt behandeld in hoofdstuk 3 van de verordening. Dat is het proces waarbij inwoners een initiatief voor ogen hebben die de gemeente ondersteund of waaraan de gemeente deelneemt.

In hoofdstuk 4 leggen we ook vast hoe we omgaan met het uitdaagrecht, waarbij inwoners of maatschappelijke partijen de gemeente uitdagen om de uitvoering van bepaalde taken over te nemen. We hebben hierin bijvoorbeeld vastgelegd aan welke voorwaarden aanvragen tot uitdaagrecht moet voldoen.

1.3 Het is een wettelijke verplichting om te komen van een participatieverordening, vóór 1 januari 2027.

Op grond van overgangsrecht in de Wet versterking participatie op decentraal niveau zijn gemeenten verplicht per 1 januari 2027 een participatieverordening in werking te laten treden.

Kanttekeningen en/of risico's

1.1 Inwonersparticipatie vraagt tijd, samenwerking en bewustwording

Omdat we onze participatieve afspraken juridisch vastleggen kan het (vaker) voorkomen dat we als gemeente gewezen worden op onze eigen tekortkomingen in het geval dat we onvoldoende aandacht hebben gegeven aan participatie.

Bij elk participatietraject moeten immers gemotiveerde keuzes worden gemaakt. Dit vraagt om een afgewogen keuze voor het juiste niveau van participatie, de doelgroep en de bijpassende aanpak. Om deze keuzes en de bewustwording te ondersteunen, vergroten we de bekendheid van de verordening door kennissessies en leggen we uit wat deze in de praktijk betekent voor verschillende doelgroepen.

1.2 Uitdaagrecht en risicoaansprakelijkheid

Bij het uitdaagrecht is van belang dat de gemeente een risicoaansprakelijkheid heeft en dat die aansprakelijkheid niet kan worden overgedragen. In de verordening zijn in het kader van het uitdaagrecht afwijzingsgronden en de plicht om schriftelijke uitvoeringsafspraken te maken met inwoners of maatschappelijke partijen opgenomen om deze risico's te beperken.

Financiën

Aan het vaststellen van deze verordening zijn geen directe kosten verbonden.

Aan het goed organiseren van inwonersparticipatie uiteraard wel. In projecten en programma's moet er budget worden opgenomen om dit te financieren.

Uitvoering

De Participatieverordening Rheden treedt in werking op de dag na bekendmaking in het elektronische gemeenteblad en is daarna te raadplegen via <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/>.

Participatie en communicatie

Bij de totstandkoming van het participatiebeleid is een uitvoerig participatietraject doorlopen. Daarbij zijn inwoners, bewonersoverlegorganisaties (BOO's, zijnde belangenorganisaties, wijk- en dorpsplatformen, wijkverenigingen e.d.), ondernemers en maatschappelijke organisaties betrokken. Ook is er intern een participatietraject doorlopen. En er zijn meerdere sessies met de raad gehouden.

Aangezien de participatieverordening een juridische doorvertaling is van het participatiebeleid, is niet opnieuw een uitvoerig participatietraject doorlopen rondom de totstandkoming van de participatieverordening. Wel zijn de bewonersoverlegorganisaties (BOO's, zijnde belangenorganisaties, wijk- en dorpsplatformen, wijkverenigingen e.d.) en de Adviesraad Sociaal Domein (ASD) betrokken bij de totstandkoming van de participatieverordening.

Bijlagen

1. De Participatieverordening gemeente Rheden
2. Verbeelding van stappen bij inwonersparticipatie uit Participatiebeleid

De Steeg, 2 december 2025
Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester

Bart Drewes,
gemeentesecretaris